

Dobar okvir za reformu pravnog sistema

1. Kako ocjenjujete trenutnu situaciju kada je u pitanju reforma pravosuđa u Hrvatskoj?

Naša ocjena reforme pravosuđa zasniva se na tome je li pravo na pošteno suđenje zajamčeno svim hrvatskim građanima. Pravo na pravedno suđenje značajno je također s aspekta poštivanja ljudskih prava. Iz ove perspektive, može se reći da postoji dobar okvir za reformu pravosuđa u Hrvatskoj. Tri najvažnija područja reforme su, po mišljenju Misije, obuka sudaca, osiguranje odgovarajućih sredstava za funkcioniranje pravosudnog sustava, te potreba za razvojem kulture zasnovane na principima vladavine prava u Hrvatskoj. Krajnje je važno da se u Hrvatskoj pravosuđe poštuje, kako od strane javnosti, tako i od strane Vlade. No, takvo poštivanje bit će ostvareno samo usporedo s povećanjem kvalitete rada pravosuđa.

2. U kojim je segmentima u posljednjih desetak godina ostvaren pomak, u kojima su najveće slabosti?

Najveći izazovi pred hrvatskim pravosuđem su rješavanje velikog broja neriješenih predmeta unutar pravosudnog sustava, te osiguranje da dugotrajni postupci postanu stvar prošlosti. Ove dvije slabosti rezultirale su velikim brojem slučajeva pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu.

Područje koje Misija OESS-a prati s posebnom pozornošću su suđenja za ratne zločine pred domaćim sudovima. Misija je, zajedno s Ministarstvom pravosuđa, nedavno predstavila dva izvješća o ovoj temi. Ona zaključuju kako su tijekom prošle godine učinjena određena poboljšanja, no, da je potrebna dodatna reforma kako bi se osiguralo da svi hrvatski sudovi nepristrano postupaju u predmetima koji se odnose na ratne zločine. Ove godine uočili smo povećana nastojanja Vlade ka procesuiranju svih počinitelja ratnih zločina, bez obzira na etničku pripadnost, kao i sve bolje prihvaćanje ovakvog pristupa od strane javnosti. Međutim, izvješća ukazuju kako etnička pripadnost optuženika i žrtvi i nadalje utječe na postupke u predmetima ratnih zločina u Hrvatskoj, te naglašavaju važnost poboljšavanja međudržavne pravosudne suradnje.

Misija OESS-a odala je priznanje naporima već poduzetim od strane Ministarstva pravosuđa, koje je, zajedno s haškim Tribunalom, osiguralo obuku za suce županijskih sudova u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci, koji bi mogli primiti predmete proslijeđene od haškog Suda. No, s obzirom da će ostali županijski sudovi u Hrvatskoj nastaviti provoditi veliku većinu suđenja za ratne zločine, Misija je također predložila da se obuka, kao i druge reformske inicijative, prošire na sve suce, državne odvjetnike i branitelje, odgovorne za takve predmete, kako se u Hrvatskoj ne bi razvio dvostruki pravosudni sustav u predmetima za ratne zločine.

3. Koliko je za Hrvatsku važna reforma pravosuđa u procesu njezina približavanja EU?

Važnost reforme pravosuđa na hrvatskom putu prema EU ne smije se podcijeniti. To je bio jedan od glavnih prioriteta naveden ne samo u mišljenju (*avis*) Europske komisije o hrvatskom zahtjevu za članstvom u EU, već i u odluci Vijeća ministara kojom je Hrvatska prihvaćena kao zemlja kandidat

Međutim, reforma pravosuđa ne može se promatrati izolirano. Posljedice ove reforme osjetit će se gotovo u svim aspektima blagostanja Hrvatske kao države. Neovisan i učinkovit pravosudni sustav važan je preduvjet za, između ostaloga, gospodarski razvoj Hrvatske i promicanje ulaganja. To će u konačnici povećati blagostanje hrvatskih građana i doprinijeti međuetničkom pomirenju.

4. Možete li ukratko usporediti Hrvatsku s ostalim tranzicijskim zemljama, odnosno s 15 novih članica, kada je u pitanju stanje u pravosuđu?

Nisam u mogućnosti ocjenjivati stanje pravosuđa u drugim tranzicijskim zemljama, no može se reći da je potreba za pravosudnom reformom naglašena u većini tranzicijskih istočnoeuropskih zemalja. To je uglavnom stoga što pravosudni sustavi u autoritativnim ili totalitarnim društvima nisu bili neovisni te zato u tim zemljama ne postoji tradicija vladavine prava.

Hrvatska je, s druge strane, suočena s dodatnim, posebnim izazovima koji se odnose na rat. Kao što sam ranije spomenuo, suđenja za ratne zločine predstavljaju važan aspekt hrvatskoga pravosuđa. Poseban aspekt predstavljaju i međuetnički animoziteti, koji su proizašli iz rata. Ovo su vrlo osjetljiva pitanja i hrvatski bi suci trebali naučiti pristupati im na pravedan i objektivan način.

5. Nešto što vas nisam pitala a smatrate da je važno istaknuti za ovu temu.

EU pomaže reformu pravosuđa ne samo u tehničkom smislu, već i u smislu pružanja zajedničke vizije. Ta kohezivna vizija tolerantnog i otvorenog društva, zasnovanog na zakonu, pozitivno će utjecati na poštivanje zakona i pravosuđa u Hrvatskoj.